

Eğitim-Öğretim Sorunlarına Öğretmen Gözünden Çok Boyutlu Bir Bakış

Elif Asar* - Beyza Büşra Köksal* - Sezen Şanlı*

Öz

Eğitim-öğretim sürecini etkileyen birçok sorun olduğu kuşkusuzdur. Öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim-öğretim sürecinde yaşanan sorunların belirlenerek ortaya konması, sorunlara çözüm üretebilmenin öncelikli şartıdır. Öğretmenlerin gözünden eğitim-öğretim sorunlarını çok boyutlu olarak incelemeyi amaçlayan bu çalışmada betimsel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiş olan 89 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan anket formuyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analiziyle analiz edilmiştir. Ayrıca elde edilen veriler tablolastırılırken ve bulgular raporlanırken nicelleştirme (sayısallaştırma) yoluna gidilmiştir. Araştırmada, öğretmenler tarafından; öğretmenlerden, okuldan, öğrencilerden, velilerden, eğitim yöneticilerden ve eğitim sisteminden kaynaklanan 49 belli başlı sorunun dile getirildiği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim sorunları, Öğretim sorunları, Eğitim sistemi, Öğretmen, Yönetici, Öğrenci, Veli

A Multidimensional View of Educational Problems from the Teacher's Perspective

Abstract

There is no doubt that there are many problems affecting the education process. Identifying and presenting the problems experienced in the education-training process from the teachers' perspective is a primary condition for being able to produce solutions to the problems. A descriptive research approach was adopted in this study, which aims to examine education-training problems multidimensionally from the perspective of teachers. The study group of the research consists of 89 teachers. The study group of the research was determined through easily accessible sampling, one of the purposeful sampling methods. Research data was collected with a survey form developed by the researchers and consisting of open-ended questions. The data obtained was analyzed with content analysis. In addition, quantification was used when tabulating the data obtained and reporting the findings. In the research, by teachers; it was determined that 49 main problems arising from teachers, schools, students, parents, education administrators and education system were expressed.

Keywords: Educational problems, Teaching problems, Education system, Teacher, Administrator, Student, Parent

Türü: Araştırma makalesi	Gönderim Tarihi: 24.11.2023	Kabul Tarihi: 23.02.2024
---------------------------------	------------------------------------	---------------------------------

Atf: Asar, E., Köksal, B. B., & Şanlı, S. (2024). Eğitim-öğretim sorunlarına öğretmen gözünden çok boyutlu bir bakış. *Uluslararası Eğitime Özgün Bakış Dergisi*, 2(1), 19-33, doi: 10.5281/zenodo.10527763

* Sınıf Öğretmeni, Bandırma Edincik İlkokulu, elf.dursun@gmail.com, ORCID: 0009-0004-1472-4648, Türkiye

* Müdür Yardımcısı, Perşembe 75.Yıl Anaokulu, beyza52200@gmail.com, ORCID: 0009-0006-1189-4478, Türkiye

* Müdür Yardımcısı, Perşembe Kırılı İlkokulu, sezenkulhan@gmail.com, ORCID: 0009-0001-2552-9483, Türkiye

Giriş

Eğitim, bireyin kendi potansiyelini ve yaratıcı gücünü keşfetmesine yardımcı olarak; insani gelişimini sağlar, içinde yaşadığı topluma ve dünyaya yönelik duyarlılığını ve uyumunu artırır, vatandaşlık bilincini geliştirir, ulusal ve uluslararası işgücü piyasalarının gerektirdiği yetenekleri, becerileri ve donanımı kazandırır. Eğitim, bireylerin öğrendiklerini gerçek hayata uygulayabilme kapasitesini artırdığı gibi, günün koşullarına göre yeni bilgi ve teknolojileri etkin olarak kullanabilmelerini ve daha üretken olmalarını sağlar (Gül, 2008).

Türk Eğitim Sistemi, yaklaşık 18 milyon öğrencisi ve 1.2 milyonun üzerinde öğretmeni olan (MEB, 2022) çok büyük bir sistemidir. Bu sistemin geliştirilmesi, eksikliklerin giderilmesi, yanlışların düzeltilmesi için birçok düzenleme yapılsa da eğitim sisteminin bazı sorunları hala devam etmektedir. Bu sorunlar daha önce yapılan birçok çalışmada belirlenmiştir. Bu sorunlar arasında özellikle sistemin aşırı merkeziyetçi yapısı, eğitim yöneticiliğinin mesleklaşmaması, öğretmen yetiştirme sistemi, eğitime erişimde yaşanan eşitsizlikler, mesleki teknik eğitim gibi sorunlarda herhangi bir iyileşme görülmemektedir (Karataş & Çakan, 2018). Bakanlıkta tekrarlanan işler ve aynı görevleri gerçekleştiren birimlerin olması, sınıf mevcutlarının fazlalığı, ikili öğretimin ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının devam etmesi, öğretmen yetiştirme ve istihdamında arz-talep dengesinin yeterince kurulamaması ve bazı bölgelerde yaşanan hızlı öğretmen değişimi, eğitim planlamalarının kısa dönemli yapılması ve sık sık değişiklik yapılması, sınıf mevcudu standartlarının ülkenin her tarafında sağlanamaması, eğitime erişimde istenilen düzeye ulaşamaması ve okullarda sunulan eğitim hizmetlerinin niteliğinin aynı düzeyde olmaması, hizmet öncesi eğitim veren yükseköğretim programları ile Bakanlığın istihdam stratejilerinin örtüşmemesi Türk Eğitim Sistemi'nin zayıf yönleri olarak belirlenmiştir (MEB, 2023).

Öğretmen, öğrencilerine önemli bilgiler veren ve öğrencilerine bilgiye ulaşmanın yollarını öğreten kişi olarak nitelendirilebilir (Taş & Minaz, 2021). Öğretmenler medeniyetin korunmasında, kültürün geliştirilip genç kuşaklara aktarılmasında, toplumun inanç ve değer yargılarının güçlendirilmesinde, gelişme ve kalkınma bilincinin toplum bilincine dönüştürülmesinde ve demokratik toplum düzeninin yerleşmesinde önemli sorumluluklar üstlenen kişilerdir (Özyılmaz, 2013). Bu bakımdan eğitim sisteminde öğretmenlerin sahip olduğu genel mesleki yeterlikleri, özel alan yeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çok önemli bir yer tutmaktadır (Karataş & Çakan, 2018).

Öğrencilerinde bilgi ve becerilere yönelik ilgi ve istek uyandıran, onlara bilgiye ulaşma yollarını gösteren ve edindikleri bilgileri nasıl kullanacaklarını öğreten kişi olan öğretmen toplumu okuyan, şekillendiren, yön veren ve kitleleri arkasından sürükleyen önemli aktörlerdendir (Başar & Doğan, 2015). Öğretmen, sadece görev yaptığı okul ve sınıf ortamında öğrencilerle değil, okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan kişidir. Dolayısıyla öğretmenin hizmet verdiği bölge ve toplumun kültürel yapısı, öğretmenden beklentileri de değiştirebilmektedir. Öğretmen üzerinde taşıdığı bu sorumlulukları sorunsuz biçimde yerine getirmesi başta okul yöneticileri ve ebeveynler olmak üzere diğer eğitim paydaşlarından destek görmesine bağlı olduğu düşünülmektedir (Gökçe, 2013). Dolayısıyla öğretmenin eğitim

sürecinde verimliliğinin artması ve performansının üst düzeye çıkması, eğitim bileşenlerinin sorunsuz uyumu ve işlemesine bağlıdır.

Öğretmenlerin mesleki hayatlarında karşılaştıkları bazı olumsuz durumlar mesleklerinin icrasını güçleştirmektedir. İlgili alanyazında bu sorunlar; okulun fiziki yapısı, çevrenin koşulları, sınıf yönetimi, öğrencilerin eğitim öğretime hazırbulunuşluk düzeyleri, paydaşlarla ve çevreyle ilişkiler, öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki itibarını kaybetmesi, ilgili makamların öğretmen sorunlarına duyarsız kalması, görev yapılan yerdeki halkın ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı, öğretmene yönelik politikaların tutarsızlığı, öğretmen üzerindeki veli ve toplum baskısı, öğretmenin gösterdiği gayretin veli ve toplum tarafından yeterince desteklenmemesi ve takdir edilmemesi, birleştirilmiş sınıflı okullarda yöneticilik ve öğreticilik görevi vb. olarak yer almaktadır (Aydın, 2009; Dağlı & Han, 2017; Tösten, Han & Ergül, 2016). Yılmaz ve Altinkurt (2011) tarafından yapılan çalışmada, merkezi sınavlar, kalabalık sınıflar, ezberci eğitim, donanım ve fiziki yapı eksikliği, mevcut öğretmenlerin niteliği, eğitime erişimdeki eşitsizlikler, siyaset, öğretmen atama sistemi, finansman sorunları ve mesleki teknik eğitim Türk milli eğitimin sisteminin başlıca sorunları olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yerlerinin özelliklerine göre sorunları da değişiklik göstermektedir (Taşkaya, Turhan & Yetkin, 2015). Şehirlerdeki yaşam standartlarıyla köylerdeki yaşam standartları arasında var olan büyük farklılıklar çoğu zaman öğretmenlerin karşısına olumsuzluk ya da sorun olarak çıkabilmektedir (Palavan & Donuk, 2015).

Günümüzde sosyal devletin belki de en temel ve önemli görevlerinden biri, temel eğitimin tüm vatandaşlara ücretsiz olarak sağlanmasıdır. Bu durum, sadece kişinin niteliklerini ve yeteneklerini geliştirmek ve sosyal ve iktisadi fayda sağlamak bakımından önemli değildir. Bunun yanında, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, devlete ve demokrasiye olan güvenin korunması ve sosyal adalet, barış ve huzurun sürdürülmesi bakımından da çok önemlidir (Taş & Minaz, 2021). Bu amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğinin sorgulanarak eğitimin kalitesinin yükseltilebilmesi için, Türk Eğitim Sistemi'nin temel sorunlarının açıkça ortaya konması ve tartışılması çok önemlidir. Eğitim öğretimin etkililiğinin ve başarısının, bir anlamda eğitim sisteminin odağında görülen öğretmenlerin sorunlarının çözümüne bağlı olduğu söylenebilir. Bu araştırmada, öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları sorunları tanımlamak, sorunların çözümüne ilişkin yetkililerde farkındalık yaratmak ve eğitim-öğretim sürecinin niteliğinin artırılmasına hizmet etmek amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin mesleki yaşantılarında karşılaştıkları olumsuz durumları belirlemek, yaşadıkları sorunları incelemek ve sorunların çözümüne ilişkin farkındalık oluşturmak var olan sorunların çözümü açısından önemli bir aşamadır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmanın alanyazına katkı sağlamakla birlikte, öğretmen ve öğretmen adaylarının görev yaparken karşılaşılabilecekleri sorunlara ilişkin önceden bilgi sahibi olmaları noktasında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada eğitim-öğretime ilişkin sorunlar, bizzat eğitim-öğretim emekçilerinin bakış açılarından ele alınmış ve eğitim-öğretime ilişkin sorunların öğretmen bakış açısıyla çok boyutlu olarak mercek altına alınması amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
2. Eğitim-öğretim sürecinde okuldan kaynaklanan sorunlar nelerdir?
3. Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
4. Eğitim-öğretim sürecinde velilerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
5. Eğitim-öğretim sürecinde eğitim yöneticilerinden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
6. Eğitim-öğretim sürecinde eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin gözünden eğitim-öğretim sorunlarını çok boyutlu olarak incelemeyi amaçlayan bu çalışmada betimsel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Betimsel araştırma, var olan bir olayı/olguyu nicel veya nitel yönden betimleyen araştırma türüdür (McMillan & Schumacher, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 öğretim yılında Ordu ilinde görev yapan 89 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, araştırmacılar tarafından çalışmalarına uygunluk durumu, kolay ve hızlı veri sağlama durumu dikkate alınarak tercih edilmekte ise de kritik durumlar hakkında önemli bilgilerin ortaya çıkmasını da sağlayabilir (Patton, 2014). Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, mevcut olan, ulaşılması hızlı ve kolay olan öğelere dayanan bir örneklem seçme yöntemidir (Baltacı, 2018). Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Erkek	47	52,81
	Kadın	42	47,19
Mesleki Kıdem	1-10 Yıl arası	16	17,98
	11-20 Yıl arası	25	28,09
	21-30 Yıl arası	29	32,58
	31 yıl ve üstü	19	21,35
Çalıştığı Okul Türü	İlkokul	37	41,57
	Ortaokul	23	25,84
	Lise	29	32,58
Görev Yaptığı Yerleşim yeri	Köy	17	19,10
	İlçe	32	35,96
	İl	40	44,94

Tablo 1’e göre çalışma grubundaki öğretmenlerin %52,81’i erkek, %47,19’u kadındır. Öğretmenlerin %17,98’i 1-10 yıl arası, %28,09’u 11-20 yıl arası, %32,58’i 21-30 yıl arası, %21,35’i 31 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptir. %41,57’si ilkokulda, %25,84’ü ortaokulda, %32,58’i ise lisede görev yapana katılımcıların %19,10’u köydeki okullarda, %35,96’sı ilçe merkezindeki okullarda, %44,94’ü ise il merkezindeki okullarda görev yapmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Açık uçlu anket formu, katılımcılardan yazılı olarak görüşlerinin alınmasında kullanılmaktadır (Creswell, 2015). Açık uçlu sorulardan oluşan anket formunun geliştirilmesi sürecinde alan uzmanı 2 öğretim üyesinden, farklı branşlardan 6 öğretmen ile 3 okul müdüründen görüş alınmıştır. Anket araştırmaya katılan öğretmenlerin

cinsiyet, branş, görev yaptığı okul türü, okulunun bulunduğu yerleşim yeri, mesleki kıdemi bilgilerinin yer aldığı birinci bölüm ile öğretmenlerin öngördükleri, deneyimledikleri veya yaşadıkları eğitim-öğretim sorunlarını maddeler halinde listeledikleri ikinci bölümden oluşmaktadır. Katılımcıların anket formunu doldurmaları yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Bu çalışmada bilimsel etik ilkelere titizlikle uyulmuş ve bu amaçla yazarlar tarafından Etik Uygunluk formu imzalanmıştır. Araştırmaya katılmada gönüllük esas alınmış; elde edilen veriler, nesnel bir yaklaşımla ve bilimsel kaygılardan ödün vermeksizin analiz edilmiş ve raporlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan nitel veriler tümevarımcı içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Katılımcılardan sağlanan veriler, sistematik ve açık bir biçimde betimlendikten sonra kodlanmıştır. Elde edilen verilerin anlamlı parçalara ayrılmasının ve veri birimlerine dönüştürülmesinin ardından, taslak kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Ayrıca elde edilen veriler analiz edilirken ve bulgular raporlanırken nicelleştirme (sayısallaştırma) yoluna gidilmiştir. Nitel verinin nicelleştirilmesi; görüşme, gözlem ya da doküman incelemesi yoluyla elde edilen yazılı verinin, belli süreçlerden geçirilerek sayılara ya da rakamlara dökülmesidir. Nitel verilerin nicelleştirilmesinin nedeni, verilerin yorumlanmasının adil biçimde yapılmasına ve temaların karşılaştırılmasına olanak sağlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırmanın geçerliği ve güvenirliği

Bu araştırmanın geçerliğini ve güvenirliğini artırmak için uzman görüşünün alınması, veri analiz sürecinin açıklanması, nitel verilerinin sayısallaştırılması, çalışma grubunun nasıl seçildiğinin açıklanması, verilerin tutarlı bir şekilde yansıtılması gibi stratejiler izlenmiştir. Araştırmada çoklu kodlayıcı güvenirliği sağlamak için araştırmacılara ek olarak eğitim bilimleri alanından bir uzmana da kodlayıcı görevi verilmiş, araştırmacıların ve görevlendirilen kodlayıcının hazırladıkları metinler (kategoriler/temalar) karşılaştırılmış ve yapılan karşılaştırmada %92 oranında bir tutarlılık tespit edilmiştir. Kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles, Huberman & Saldan 2014). Ayrıca Merriam'a (2013) göre bir araştırmanın geçerliği ve güvenirliği önemli ölçüde araştırmacı etiğine bağlıdır. Bu bağlamda kişisel bilgilerin gizlenmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi sürecinde etik ilkelere özellikle özen gösterilmiştir. Toplanan verilerin ve ulaşılan sonuçların katılımcılara götürülüp üzerinde çalışılması, araştırmanın güvenirliğini ve geçerliğini güçlendirdiğinden (Silverman, 2006), araştırmacılar tarafından toplanan veriler ve ulaşılan sonuçlar katılımcılara kontrol ettirilerek teyit edilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

1. Öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular

Eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Veriler

Tema	Alt Temalar	N	%
Öğretmenlerden Kaynaklanan Sorunlar	Öğretmen eksikliği (derslerin boş geçmesi)	78	87,64
	Öğretmen değişiminin (tayin/yer değiştirme) çok fazla olması	69	77,53
	Öğretmenlerin maddi sıkıntılar çekmeleri	65	73,03
	Öğretmenlik mesleğine yönelik saygının azalması	60	67,42
	Öğretmenlerin kendilerini güncellememeleri	58	65,17
	Öğretmenler arasındaki siyasi ve ideolojik kutuplaşmalar	52	58,43
	Öğretmenlerin Bakanlıkça desteklenmemesi	45	50,56
	Öğretmenlerin mesleki yetersizlikleri	41	46,07
	Ücretli öğretmen çalıştırılması	39	43,82
	Öğretmenlerin mesleklerini sevmemeleri	28	31,46

Tablo 2’ye göre; katılımcılar, öğretmen eksikliğini, öğretmen değişiminin (tayin/yer değiştirme) çok fazla olmasını, öğretmenlerin maddi sıkıntılar çekmelerini, öğretmenlik mesleğine yönelik saygının azalmasını, öğretmenlerin kendilerini güncellememelerini, öğretmenler arasındaki siyasi ve ideolojik kutuplaşmaların varlığını, öğretmenlerin Bakanlıkça desteklenmemesini, öğretmenlerin mesleki yetersizliklerini, ücretli öğretmen çalıştırılmasını ve öğretmenlerin mesleklerini sevmemelerini öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar olarak ifade etmektedirler.

2. Okuldan kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular

Eğitim-öğretim sürecinde okuldan kaynaklanan sorunlara ilişkin veriler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okuldan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Veriler

Tema	Alt Temalar	N	%
Okuldan Kaynaklanan Sorunlar	Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	81	91,01
	Ders araç-gereçlerinin yeterli olmaması	77	86,52
	Okulların donanım eksikliği bulunması	75	84,27
	Okulların yeterince temiz ve hijyen olmaması	72	80,90
	Okullara verilen mali desteğin yetersizliği	70	78,65
	İnternet ve teknolojik alt yapının yetersizliği	65	73,03
	Okullardaki çevre düzenlemesinin çocuklar için uygun olmaması	63	70,79
	Okulda ikili öğretim yapılması	61	68,54
	Birleştirilmiş sınıf uygulamasının devam etmesi	51	57,30
	Okulların bakım ve onarımlarının yapılmaması	43	48,31
	Okul binalarının engelli erişimine uygun olmaması	40	44,94
	Okullarda kütüphane, laboratuvar, ışık ve atölye bulunmaması	38	42,70
	Okul binalarının çok katlı olması	30	33,71

Tablo 3'e göre; katılımcılar, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasını, ders araç-gereçlerinin yeterli olmamasını, okulların donanım eksikliğinin bulunmasını, okulların yeterince temiz ve hijyen olmamasını, okullara verilen mali desteğin yetersiz olmasını, internet ve teknolojik alt yapının yetersizliğini, okullardaki çevre düzenlemesinin çocuklar için uygun olmamasını, ikili öğretim yapılmasını, birleştirilmiş sınıf uygulamasının devam etmesini, okulların bakım ve onarımlarının yapılmamasını, okul binalarının engelli erişimine uygun olmamasını, okullarda kütüphane, laboratuvar, işlik ve atölye bulunmamasını ve okul binalarının çok katlı olmasını okuldan kaynaklanan sorunlar olarak ifade etmektedirler.

3. Öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular

Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Veriler

Tema	Alt Temalar	N	%
Öğrencilerden Kaynaklanan Sorunlar	Okulu ve öğretmeni önemsememe	78	87,64
	Teknoloji bağımlılığı	75	84,27
	Toplumsal ve kültürel değerlerde aşınma	71	79,78
	Hedefsiz yaşama	66	74,16
	Motivasyon eksikliği	60	67,42
	Aileler tarafından aşırı şımartılma	58	65,17
	Sınav odaklı çalışma	55	61,80
	Zararlı alışkanlıklar edinme	47	52,81
	Okula ulaşma güçlüğü	38	42,70

Tablo 4'e göre; katılımcılar, okulun önemsememesini, teknoloji bağımlılığını, toplumsal ve kültürel değerlerde aşınmayı, hedefsiz yaşamayı, motivasyon eksikliğini, aileler tarafından aşırı şımartılmayı, sınav odaklı çalışmayı, zararlı alışkanlıklar edinmeyi ve okula ulaşma güçlüğü çekmeyi öğrencilerden kaynaklanan sorunlar olarak ifade etmektedirler.

4. Velilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular

Eğitim-öğretim sürecinde velilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Velilerden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Veriler

Tema	Alt Temalar	N	%
Velilerden Kaynaklanan Sorunlar	Velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olmaları	82	92,13
	Velilerin okuldaki faaliyetlere yeterince katılım sağlamamaları	80	89,89
	Velilerin okulun ve öğretmenlerin taleplerine duyarsız kalmaları	77	86,52
	Velilerin eğitim-öğretim sürecine müdahalede bulunmaları	71	79,78
	Velilerin okul çalışanlarına karşı saygısız davranışlar sergilemeleri	66	74,16
	Velilerin eğitim düzeylerinin düşük olması	61	68,54
	Velilerin eğitim-öğretim konusunda çocuklarına yeterince destek olmamaları	55	61,80
	Velilerin eğitimin önemine inanmamaları	50	56,18
	Velilerin çocukları arasında cinsiyet ayrımı yapmaları	36	40,45

Tablo 5'e göre; katılımcılar, velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olmalarını, velilerin okuldaki faaliyetlere yeterince katılım sağlamamalarını, velilerin okulun ve öğretmenlerin taleplerine duyarsız kalmalarını, velilerin eğitim-öğretim sürecine bilinçsizce müdahalede bulunmalarını, velilerin okul çalışanlarına karşı saygısız davranışlar sergilemelerini, velilerin eğitim düzeylerinin düşük olmasını, velilerin eğitim-öğretim konusunda çocuklarına yeterince destek olmamalarını, velilerin eğitimin önemine inanmamalarını ve velilerin çocukları arasında cinsiyet ayrımı yapmalarını velilerden kaynaklanan sorunlar olarak ifade etmektedirler.

5. Eğitim yöneticilerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular

Eğitim-öğretim sürecinde eğitim yöneticilerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin veriler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Eğitim Yöneticilerden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Veriler

Tema	Alt Temalar	N	%
Yöneticilerden Kaynaklanan Sorunlar	Yöneticilerin yetersiz olmaları	79	88,76
	Yöneticilerin çalışanlar arasında ayırım yapmaları	77	86,52
	Yöneticilerin mevzuat dışı keyfi uygulamalarda bulunmaları	73	82,02
	Yöneticilerle öğretmenler arasında etkili iletişim sağlanamaması	68	76,40
	Yöneticilerin yeniliklere açık olmamaları	60	67,42
	Yöneticilerin ideolojik davranışları	55	61,80
	Yöneticilerle öğretmenler arasındaki yeterince iş birliği yapılamaması	50	56,18
	Yöneticilerin inisiyatif almamaları	47	52,81

Tablo 6'ya göre; katılımcılar, yöneticilerin yetersiz olmalarını, yöneticilerin çalışanlar arasında ayırım yapmalarını, yöneticilerin mevzuat dışı keyfi uygulamalarda bulunmalarını, yöneticilerle öğretmenler arasında etkili iletişim sağlanamamasını, yöneticilerin yeniliklere açık olmamalarını, yöneticilerin ideolojik davranışlarını, yöneticilerle öğretmenler arasında yeterince iş birliği yapılamamasını ve yöneticilerin inisiyatif almamalarını eğitim yöneticilerinden kaynaklanan sorunlar olarak ifade etmektedirler.

6. Eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular

Eğitim-öğretim sürecinde eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlara ilişkin veriler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Veriler

Tema	Alt Temalar	N	%
Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar	Öğretmenliğin önemsenmemesi	83	93,26
	Öğretmenlerin görüşlerinin alınmaması	82	92,13
	Kariyer ve liyakatin dikkate alınmaması	76	85,39
	Alt yapısı oluşturulmadan kararlar alınması	71	79,78
	Sistemin çok sık değiştirilmesi	68	76,40
	Siyasi ve ideolojik yaklaşımların esas alınması	60	67,42
	Bütçenin verimli kullanılmaması	56	62,92
	Eğitim politikasının olmaması	45	50,56
	Ülke gerçeklerinden kopukluk	42	47,19

Tablo 7'ye göre; katılımcılar, öğretmenliğin önemsenmemesini, öğretmenlerin görüşlerinin alınmamasını, kariyer ve liyakatin dikkate alınmamasını, alt yapısı oluşturulmadan kararlar alınmasını, sistemin çok sık değiştirilmesinin, siyasi ve ideolojik yaklaşımların esas alınmasını, bütçenin verimli kullanılmamasını ve eğitim politikasının olmamasını eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olarak ifade etmektedirler.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılmış ve sonuç olarak öğretmenlerin öğretmenlerden, okuldan, öğrencilerden, velilerden, yöneticilerden ve eğitim sisteminden kaynaklanan birçok sorun yaşadıkları görülmüştür. Belirlenmiş olan bu sorunların birçok alt soruna da neden olduğu söylenebilir. Niteliğine ve çıkış kaynağına bakılmaksızın öğretmenler tarafından ifade edilen bu sorunların eğitim sürecini olumsuz etkiledikleri bir gerçektir. Öğretmenler tarafından ifade edilen bütün sorunların tek tek ele alınarak tartışılması olanaklı olmadığından, bu çalışmada en çok dile getirilen ve çözümü önem arz eden sorunlar tartışılmıştır.

Öğretmenlerle ilgili alt temalarda en çok dile getirilen sorunların öğretmen eksikliği ve öğretmen değişiminin (tayin/yer değiştirme) çok fazla olması olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sağlıklı bir eğitim-öğretim süreci yaşayabilmeleri için her dersin bizzat dersin öğretmeni tarafından verilmesi gerektiği tartışmasızdır. Yasal metinlerde de “bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanan öğretmenliğin, özel bir uzmanlık alanı olduğu gerçeği, derslerin o konuda eğitim almamış kişi (vekil öğretmen, ücretli öğretmen vb.) veya diğer branşlardan öğretmenler tarafından doldurulmaması gerektiğini açıklamaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmada öğretmen adayları tarafından eğitim fakültesi mezunu olmayan kişilerin öğretmen olarak görev almaları önemli bir sorun olarak ifade edilmiştir. Gürbüzürk’e (1990) göre eğitimde niteliğin ve öğrencinin başarısının sağlanması, öğretim programının gerekliliklerinin zamanında yerine getirilmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Bundan dolayı öğretmenlerin öğretim yılı içerisinde sık sık görev yeri değiştirmeleri öğrenciler açısından olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Sürekli öğretmen değişikliğine maruz kalan öğrencilerin de akademik ve duyuşsal olarak sorunlar yaşamaları kaçınılmazdır (Karataş & Çakan, 2018). Salman (2015) tarafından yapılan çalışmada, sık öğretmen değiştirmekten kaynaklı olarak öğrencilerin akademik anlamda mağduriyet yaşadıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin dile getirdikleri bir diğer önemli sorunların ise öğretmenlerin maddi sıkıntılar çekmeleri, öğretmenlik mesleğine yönelik saygının azalması, öğretmenlerin kendilerini güncellememeleri olduğu görülmektedir. Maddi sorunlarını çözmemiş bir öğretmenin mesleğine yoğunlaşması beklenemez. Dolayısıyla öğretmenden istenen düzeyde verim alınabilmesi için maddi sorunlarının, öğretmenin zihnini meşgul etmeyecek şekilde çözülmesi gerekir. Öğretmenlerin aldıkları ücretler yoksulluk sınırında yer almakta, ek ders ücretleri ile sorun hafifletilmeye çalışılmaktadır (Gül, 2008). Öğretmenlerin meslek dışı maddi gelir getirici işlerle uğraşmaları eğitim öğretim sürecinde nitelik sorunu oluşturan bir olgu olarak görmektedirler (Karataş & Çakan, 2018).

Öğretmenlik mesleğinin gün geçtikçe saygınlığını yitirdiği bilinmektedir. Öğretmenlerin aldıkları ücret, geçim standartlarının düşüklüğü bu saygınlığın yitirilmesinde büyük rol oynamaktadır. İnsanların evleriyle, arabalarıyla, giyimleriyle ve takıldıkları sosyal ortamlarıyla değerlendirildikleri günümüzde öğretmenin aldığı maaş, kirasını ödemekte zorlandığı evi, yakıtını dolduramadığı arabası bir statü göstergesi olmaktan çıkmıştır. Öğretmenlerin ikinci iş yapmak zorunda kalmaları da öğrenci ve veli nezdinde değerlerini azaltmaktadır. Bakanlık tarafından öğretmenlerin görüşlerinin alınmaması, kararlara katılımlarının çok alt düzeyde kalması öğretmenlerin saygınlıklarını zedelemektedir (Kıroğlu, 2021). Öğretmenlik mesleğinin saygınlığının aşınması eğitimde şiddet olaylarının artmasına neden olmakta ve bu durum öğretmenin zedelenmiş olan saygınlığını yok etmektedir. Karakütük ve Özdoğan-Özbal (2019)

tarafından yapılan çalışmada da öğretmene gereken değerin verilmemesi önemli bir eğitim sorunu olarak ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin çeşitli nedenlerle kendilerini güncelleyemedikleri de bir gerçektir. Yılmaz ve Altinkurt (2011) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin önemli bir bölümünün kendisini geliştirmediği, yeniliklere uyum sağlamadıkları ve okulda öğrendikleriyle yetindikleri tespit edilmiştir. Doğan (2014) ülkemizdeki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun mesleki formasyon bilgilerini geliştirmek gibi bir önceliğinin olmadığını, alanlarını ve alanlarındaki değişimleri izlemediklerini, kendilerini yenileyecek kültürel yoğunlaşma, istek ve girişimleri de göstermediklerini ifade etmektedir. İfade edilen bu durumun öğretmenin niteliğini düşürdüğü ve eğitim-öğretim sürecinin verimini azalttığı söylenebilir. Nitekim Altun (2009) yapmış olduğu araştırmada, öğretmenlerin kendilerini geliştirmemelerinin ve eğitime önem vermemelerinin bir sonucu olarak öğrencilerin başarısızlığa uğradıklarını ifade etmektedir. Öğrencilerin akademik başarılarının belirlenmesinde öğretmenlerin niteliklerinin anahtar bir role sahip olduğu düşünüldüğünde (Kavak, Aydın & Akbaba-Altun, 2007), öğretmen niteliklerinin eğitim öğretimin başarısının veya başarısızlığının önemli bir belirleyicisi olduğu söylenebilir.

Okul ile ilgili sorunlar alt teması bağlamında öğretmenlerin en çok dile getirdikleri ve dikkat çektikleri sorunlar; sınıf mevcutlarının kalabalık olması, ders araç-gereçlerinin yeterli olmaması, okulların donanım eksikliğinin bulunması, okulların yeterince temiz ve hijyen olmaması ve okullara verilen mali desteğin yetersiz olması şeklinde sıralanmaktadır. Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalarda da bu durum dile getirilmekte; okulların hem fiziki açıdan hem de araç-gereç açısından yetersiz kaldığı; bu durumun ise öğrenme ve öğretme sürecini olumsuz yönde etkilediği ve öğrencilerin istedik yönde davranışlar gösterememelerine sebep olduğu tespit edilmiştir (Altun, 2009; Özpınar & Sarpkaya, 2010; Taşkaya, Turhan & Yetkin, 2015). Ayrıca, yapılan çalışmalarda eğitimde nitelik ile ilgili birçok sorunun temelinde mali destek yetersizliği sorununun yattığı ifade edilmiştir (Gül, 2008). Taş ve Kıroğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada, eğitim kurumlarının fiziksel ve donanım sorunlarının eğitim için ayrılan kaynakların yetersizliğinde, derslik, birim ve bölümlerin kapasite yetersizliğinde, ikili öğretim yapılmasında, birleştirilmiş sınıf uygulamasında, binaların bakımsız ve onarım gerektirmesinde, eğitim ortamlarının tertip, düzen ve temizliğinin istenen düzeyde olmamasında, okul bahçeleri ile diğer bölüm ve birimlerinin donatılarının yetersizliğinde, engelli bireyler için alınan tedbirlerin eksikliğinde birleştiği tespit edilmiştir. Yılmaz ve Altinkurt (2018) tarafından yapılan çalışmada, eğitime ayrılan pay ile donanım ve fiziksel yetersizliklerin, sınıfların kalabalık olmasının Türk Eğitim Sistemi'nin önemli sorunları arasında olduğu belirlenmiştir. Yardımcı personelde (Korkmaz, 2005), derslik, okul, araç-gereç, laboratuvar donanımı, bilgisayar ve kütüphanede yetersizlikler bulunmaktadır (Gedikoğlu, 2005). Eğitime ayrılan kamusal kaynakların yetersizliği eğitimde nitelik sorununa neden olabilmektedir. Bundan dolayı, eğitimin kamusal niteliği, toplumsal ve kültürel getirileri göz önünde tutularak eğitimin vazgeçilmezliği dikkate alınmalıdır. Sosyal devlet anlayışı bağlamında eğitimin mali olarak desteklenmesi, yeni finansal kaynakların yaratılması sağlanmalıdır.

Öğrencilerle ilgili sorunlar alt teması bağlamında öğretmenlerin öğrencilerle ilgili olarak dikkat çektikleri sorunlar; okulu önemsememe, teknoloji bağımlılığı, toplumsal ve kültürel değerlerde aşınma, hedefsiz yaşama ve motivasyon eksikliği şeklinde sıralanmaktadır. Okulu, öğretmeni, toplumsal ve kültürel değerleri önemsememenin, amaçsız yaşamının ve motivasyon eksikliğinin öğrencinin toplumsal bağlarını kopartarak içine kapanması, kendini çaresiz ve yalnız hissetmesi şeklinde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durum ise, öğrencinin öğrenme-öğretme sürecinden uzaklaşması veya bu süreçten soğuması şeklinde tezahür edebilmektedir. Başka bir deyişle okulu ve öğretmeni önemsememe, eğitim-öğretim sürecinden soğuma, hedefsiz ve değerlere bağlı olmadan yaşama ve motivasyon eksikliği; öğrencinin okula zayıf bağlılığını, olumsuz tutumunu, okulun sosyal ve akademik boyutunu anlamsız görmesi, okuldan ve öğrenme sürecinden duygusal anlamda kopuşunu ifade eder. Ünsal (2018) tarafından yapılan çalışmada, öğrencileri toplumsal değerlere yönelik kayıtsız olma nedenleri; medyanın etkisi, öğrencinin değer görmemesi, öğrencinin yetişme tarzı, öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar, başarı kaygısı ve popüler kültür şeklinde sıralanmıştır. Aile öğrencinin toplumsal değerlere yönelik ilişkisini belirleyen önemli bir faktördür. Aile üyelerinin çocuklara yönelik umursamaz tutumunun, çocuğun okuldan soğumasına, hedefsiz yaşamasına, kendine, ailesine ve okuluna yabancılaşmasına neden olduğu söylenebilir (Avcı, 2012).

Veliler ile ilgili sorunlar alt teması bağlamında öğretmenlerin velilerle ilgili olarak tespit ettikleri sorunlar; velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olmaları, velilerin okuldaki faaliyetlere yeterince katılım sağlamamaları, velilerin okulun ve öğretmenlerin taleplerine duyarsız kalmaları ve velilerin eğitim-öğretim sürecine bilinçsizce müdahale bulunmaları şeklinde sıralanmaktadır. Araştırmalar, öğrencilerin okul başarısı ile onların aile ve sosyal çevresinin nitelikleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010). Öğrencilerin aileleri eğitimin önemli bir paydaşı olarak görülmekte ve okulda verilen eğitimin bütünleyicisi olarak kabul edilmektedir. Veliler ve öğretmenler arasında kurulacak olan iş birliği, çocukların daha bilinçli olmasına katkı sağlayacağı ve öğrenci başarısına olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir (Ocak & Gündüz, 2011). Eğitim-öğretim sürecinde öğretmen, öğrenci ve veli üçlüsünün iş birliği ve iletişiminin eğitimsel başarı için çok önemli olduğu bilinmektedir. Bu durumda, velilerin eğitime, eğitim çalışanlarına ve eğitim kurumlarına yaklaşımı önem arz etmektedir.

Velilerin okula destek sağlamaları, okuldan yana tutum geliştirmeleri, öğretmen ve öğrenciye yönelik yapıcı insancıl ilişkiler içinde olmaları istendik ve başarılı bir eğitim süreci için vazgeçilmez değerdedir. Taş ve Kiroğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada, okul ve veli ilişkilerinin yeterli düzeyde sağlanamaması, sosyal ve kültürel etkinliklere aile katılımının yeterli düzeyde olmaması, veli toplantılarının ve veli ziyaretlerinin amacına uygun işlevsel olarak yapılmaması eğitim sistemindeki önemli sorunlar arasında sayılmıştır. Yapılan başka çalışmaların sonuçları da ülkemizde okul-veli ilişkilerinin istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir (Aytaç, 2013; Balcı, 2014; Gül, 2013). Ekinci (2010) tarafından yapılan çalışmada da velilerin okula yeterince destek olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada eğitim paydaşları tarafından iş birliği yapılarak sorunların çözülmesi için gerekli adımların hızlı bir şekilde atılması, özellikle aileleri bilinçlendirme çalışmalarının daha amaca yönelik yürütülmesi gerekmektedir.

Eğitim yöneticileri ile ilgili sorunlar alt teması bağlamında öğretmenlerin yöneticilerle ilgili olarak belirttikleri sorunlar; yöneticilerin yetersiz olmaları, yöneticilerin çalışanlar arasında ayırım yapmaları, yöneticilerin mevzuat dışı keyfi uygulamalarda bulunmaları ve yöneticilerle öğretmenler arasında etkili iletişim sağlanamaması şeklinde sıralanmaktadır.

Yapılan farklı araştırmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır (Çermik, 2003; Çoban, 2009; Semerci & Çelik, 2002). Politika yapıcılarının ve yöneticilerin önemli bir bölümünün, birer öğretmen/educator gibi davranmaması; bireyin ve toplumun eğitsel-kültürel-demokratik gelişimini sorun edinmemesi önemli bir yönetsel sorundur (Okçabol, 2015). Yönetici atamalarında siyasi kayırmacılığın ve ideolojik yaklaşımların esas alınması; konuyla ilgili hukuki gereklerin dikkate alınmaması, atamalarda yandaş anlayışının öncelenmesi eğitimde niteliğin ve kalitenin arka planda kalmasına neden olmaktadır (Gül, 2008). Altun ve Çakan (2008) yaptıkları çalışmada, eğitimin sadece öğretmenlerin değil, eğitimle ilgili tüm paydaşların sorumluluğu altında olması gerektiğini ve bu sorumluluk sahiplerinden olan okul yöneticilerinin de eğitimsel liderlik rollerini etkili olarak gerçekleştirerek iş birliğine dayalı vizyon çizmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Okul yöneticileri öğretmenlerin mesleki gelişiminde destek sağlama, öğretmenler için eğitimsel bir kaynak olma, öğrenme kültürüne dayalı bir okul kültürü ve iklimi oluşturarak okul toplumunda ortak bir anlayış geliştirmek gibi alanlara yönelik davranışlar sergilemelidirler (McEvan, 2003). Okul yöneticilerinin adil davranmamaları veya keyfi uygulamalarla öğretmenler arasında ayırım yapmaları, öğretmenlerin mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirmede sorun yaşamalarına neden olabilmektedir (Başar ve Doğan, 2015; Gökçe, 2013). Bu durumda eğitim yöneticilerinin, bir eğitimci kimliği ile empatik düşünerek yönetsel eylemlerde bulunmalarının sonuç alıcı bir tutum ve davranış olacağı söylenebilir.

Öğretim programlarını uygulayan, eğitimsel süreci yöneten, genel ve özel çerçevede eğitimsel amaçlara ulaşmada en kritik rolü üstlenen öğretmenlerin bakış açılarıyla eğitim-öğretim sürecinde yaşanan sorunların belirlenerek ortaya konması, sorunlara çözüm üretilmesinin önemli bir aşaması olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen araştırmada sonuç olarak; eğitim sürecinde öğretmenlerin karşı karşıya olduğu çok sayıda sorun bulunduğu, sorunların bir kısmının kökleşmiş, bir kısmının ise geçici ya da yerel nitelikte olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar bütüncül bir yaklaşımla ele alındığında, çözilemeyen bazı sorunların zamanla başka sorunların oluşmasına neden olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle zamanında çözilemeyen eğitimsel sorunlar birbirine bağlı olarak gelişmekte ve kronik hale gelebilmektedir.

Eğitim sistemi ile ilgili sorunlar alt teması bağlamında öğretmenlerin eğitim sistemiyle ilgili olarak belirttikleri sorunlar; öğretmenliğin önemsenmemesi, öğretmenlerin görüşlerinin alınmaması, kariyer ve liyakatin dikkate alınmaması, alt yapısı oluşturulmadan kararlar alınması, sistemin çok sık değiştirilmesi, siyasi ve ideolojik yaklaşımların esas alınması, bütçenin verimli kullanılmaması ve eğitim politikasının olmaması şeklinde sıralanmaktadır. Karakütük ve Özdoğan-Özbal (2019) tarafından yapılan çalışmada da sistemin sürekli değişmesi; sistemin yapısının, öğretim programlarının, hukuksal düzenlemelerin (mevzuatın), sınav sisteminin sürekli değişmesi, eğitimin bir devlet politikası olarak ele alınmaması, ülkeye özgü bir eğitim sisteminin olmaması ve eğitim sisteminde değişiklikler yapılırken eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerinin alınmaması eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olarak ifade edilmiştir.

Öneriler

Türk Milli Eğitim Sistemi, geçici ve günü kurtarma adına yapılacak çalışmalarla çağdaşlaşamaz. Duygusallıktan, çekingenlikten ve korkulardan uzak; objektif ve bilimselliğe vurgu yapan, uygulamayı hedef edinen ve evrenseli yakalamaya çalışan ciddi bir reform programı hazırlayıp uygulamak sorunların çözümü için önemli bir aşama olabilir. Bunun yanında özellikle öğretmen yetiştirme konusundaki uygulamaların gözden geçirilmesi ve sık değişen uygulamalar yerine geleneği olan ve kurumsallaşmış uygulamaların yapılması gerekmektedir. Çocukların ilk eğitimcilerinin anne babaları olduğu görüşünden hareketle, ailelerin çocuklarının eğitimi desteklemesi ve katkıda bulunmasını sağlamak üzere, sistematik ve kurumsal bir eğitim veren okul ile evdeki eğitimi uyumlu hale getirecek bir yaklaşım sergilenmelidir.

Eğitim sorunlarının sistemik bir yapı sergilediği ve birbirine bağlı olarak bu sorunların sorun yumağı haline dönüştüğü düşünüldüğünde; sorun çözme makamındaki yetkililerin söz konusu okulda veya bölgede öncelikli olarak çözülmeyi bekleyen sorunlara odaklanmaları, sorunların çözümüne ilişkin ilgili eğitim paydaşlarıyla iş birliği yapmaları ve çözmek için yasal çerçevede yetkilerini sonuna kadar kullanmaları gerekmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetinin kesintiye uğramadan sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, mevcut sorunların giderilmesine bağlıdır. Eğitim-öğretimi olumsuz yönde etkileyen sorunların çözümü için bütün paydaşların samimi bir şekilde gerekli çabayı göstermeleri önemlidir. Ayrıca sorunların çözümü için bürokratik engellerin aşılması, eğitim öğretim paydaşları arasında iş birliğinin sağlanması, üst düzey karar vericilerin desteklerinin alınması ve sorunların üstesinden gelmek için kamuoyu oluşturulması gerekir. Mevcut sorunların görmezden gelinmesi veya çözümsüz bırakılması, sorunların çözilemeyecek derecede derinleşip kökleşmesine neden olacaktır.

Eğitimin planlanması, yönetim kademelerinin yeterliğe dayalı belirlenmesi, eğitim yöneticilerinin eğitim yönetimi alanında eğitim alması, sistem içerisinden yönetici seçilmesi, etkili yönetici seçilmesi, eğitim sisteminin sık değiştirilmemesi, milli bir eğitim sisteminin oluşturulması ve sistemin yeniden yapılandırılması, kaynak yetersizliğinin giderilmesi, nitelikli öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen yetiştirmeye özgü kurumların açılması, özlük haklarının iyileştirilmesi, öğretmene değer verilmesi, şikayet mekanizmalarının kaldırılması, aile eğitiminin yapılması, kuram-uygulama işbirliğinin sağlanması önceliklidir. Eğitime ilişkin düzenlemelerde okul çalışanlarının görüşlerinin alınması, eğitimin öncelikli olarak üretime yönelik olması, eğitimin yaparak-yaşayarak uygulamalı olması, okul binalarının güncellenmesi, öğrencilerin özel yeteneklerine göre yönlendirilmesi, evrensel değerlerin hedeflenmesi önerilmiştir.

Çağımız eleştirel düşünebilen, yaratıcı düşünceye sahip, karşılaştığı problemleri çözümleyebilen, başkaları ile iş birliği yapabilen, iletişim gücü yüksek, teknolojiyi etkin kullanarak bilgiye erişim sağlayan, sorumluluk alabilen, öz yönetimli, sosyal ve kültürel becerileri gelişmiş, üretken, yeni fikirlere karşı açık, girişken, esnek ve uyumlu, liderlik becerilerine sahip olması beklenmektedir. Günümüzde eğitimin ve eğitim örgütlerinin en temel görevi, farklı koşullara uyum sağlayabilecek esnek düşünce yapısına ve sorgulama yeteneğine sahip, yaratıcı yönü güçlü, eleştiriye ve çok yönlü düşünceye sıcak bakan, karşılaştığı problemlere çözüm üretebilen sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek olmalıdır.

Öğretim programları başta olmak üzere bütün eğitim sistemi zihinsel bir değişim ve dönüşüm gerçekleştirmeli, bu becerilerin kazandırılmasına ilişkin gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri ve öğretim programları bilimsel bir bakış açısıyla incelenip/izlenip

değerlendirilmelidir. Öğretmenlerin akademik bilgiyi aktarma, öğrencilerin ise bu bilgiyi ezberleme telaşlarına son verilmeli, eğitim sistemi sadece test başarısına ve sınavda daha fazla net yaptırmaya odaklanmaktan vazgeçmeli, öğrenci merkezli ve öğrencideki gizil potansiyeli açığa çıkarıcı bir program anlayışı benimsenmelidir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, E. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Aktaş, N. (2016). *Ortaöğretim kurumları okul yöneticilerinin teknoloji liderlik rollerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Akyüz, M. (2018). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S.2018*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alpar, D., Batdal, G. ve Avcı, Y. (2007). Öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri uygulamaları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 19-31.
- Baltacı, A. (2018). Araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Banoğlu, K. (2011). Okul müdürlerinin teknoloji liderliği yeterlikleri ve teknoloji koordinatörlüğü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 199-213.
- Bayrak, E. (2019). Eğitim yöneticilerinin seçimi ve yetiştirilmesi sürecinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), 568-586.
- Brett, J. (2019). *Evolving digital leadership: How to be a digital leader in tomorrow's disruptive World*. New South Wales: Apress.
- Çağtaş, Ö. (2019). *Okul yöneticilerinin bilgi teknolojileri kullanım öz yeterliliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Çalışkan, M., & Mencik, Y. (2015). Değişen dünyanın yeni yüzü: Sosyal medya. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 254-277.
- Ellul, J. (2003). *Teknoloji toplumu*. M. Ceylan (Çev.). İstanbul: Bakış Kitaplığı.
- Erbakırcı, A. M. (2008). *Ankara ili ortaöğretim okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumları ve yönetim bilişim sistemini kullanma durumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Eren-Şişman, E. (2010). *İlköğretim okul müdürlerinin eğitim teknolojilerini sağlama ve kullanmada gösterdikleri liderlik davranışları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Ergişi, K. (2005). *Bilgi teknolojilerinin okulda etkin kullanımı ile ilgili okul yöneticilerinin teknolojik yeterliklerinin belirlenmesi (Kırıkkale ili örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Foucault, M. (2020). *Society must be defended*. New York: Picador Publication.
- Gencay, A. (2018). *İlkokul ve ortaokul yöneticilerinin teknoloji liderliğine ilişkin yeterlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Günbayı, İ., & Cantürk, G. (2011). Bilgisayar teknolojisinin okul yönetiminde kullanımında okul yöneticilerinin bilgisayar teknolojisine karşı tutumları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 47-70.
- Gürsel, R.S., & Yıldız, K. (2020). Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği yeterlilikleri ile medya ve teknoloji kullanımı ve tutumları arasındaki ilişki. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(69), 3871-3884.
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Karadeniz, Ş., & Dalgıç, G. (2011). Eğitim yöneticileri teknoloji liderliği öz yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 145-166.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kıroğlu, K. (2021). Bir meslek olarak öğretmenlik. Ö. Demirel, Z. Kaya & K. Kıroğlu (Ed.). *Eğitime Giriş* içinde (ss. 273-292). Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık.
- Marx, K. (2011). *Das kapital*. London: Createspace Independent Publishing.
- MEB, (2013). *İlköğretim teknoloji ve tasarım dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Menteşe, M. (2013). *Sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanımına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özgür, H. (2016). Adapting the media and technology usage and attitudes scale to Turkish. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 1711-1735.
- Öztürk, D. (2021). *Lise yöneticilerinin teknolojik liderlik öz yeterliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Paşaoğlu, D. (2013). *Yönetim ve organizasyon*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Taş, H., & Minaz, M. B. (2021). Knowledge levels of teachers with refugee student(s) in their class related to classroom management. *SAGE Open*, 11(4), 1-12.
- Taş, H., & Minaz, M. B. (2022). The Acquisition level of 21st century skills in the primary education 4th grade social studies curriculum. *Education Quarterly Reviews*, 5(2), 600-611
- Turan, S. (2002). Teknolojinin okul yönetiminde etkin kullanımında eğitim yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 8(30), 271-281.

Eğitim-Öğretim Sorunlarına Öğretmen Gözünden Çok Boyutlu Bir Bakış

- Ulukaya, F., Yıldırım, N., & Özeke, V. (2017). Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği özyeterlikleri ile eğitim öğretim işlerini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin algıları. *Journal of Computer and Education Research*, 5(10), 125-149.
- Uygun, P. (2023). *Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği yeterlik algıları ile medya ve teknoloji kullanımı tutumları üzerine ilişkisel bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yengin, D. (2015). *Yeni medya ve dokunmatik toplum*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Yıldız, B. B., Tüysüz, H., & Öztürk, M. (2021). Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği yeterlik algıları ile yenilik yönetimi yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 16(3), 1087-1108. Doi: 10.7827/TurkishStudies.50790.
- Yılmaz, H. (2011). *Güçlendirici liderlik*. İstanbul: Beta Basım Yayın.

Etik Beyanı

Bu çalışmada bilimsel etik ilkelere uyulmuş ve bu amaçla yazarlar tarafından 21.10.2023 tarihli Etik Beyan Formu imzalanmıştır.